

Natuurlijk Delfland

Afdeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging (KNNV)

Adres : Postbus 133
2600 AC DELFT
E-mail : natuurlijkdelfland@knnv.nl
Website : natuurlijkdelfland.knnv.nl
Bluesky : KNNV Natuurlijk Delfland
Youtube : [natuurlijkdelfland](https://www.youtube.com/natuurlijkdelfland)

30 september 2026

Nummer 1002

Wij staan voor samenleven met de natuur.

Het werkgebied omvat de gemeenten Westland, Midden-Delfland, Delft, Rijswijk, Leidschenveen-Ypenburg (Den Haag), Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland.

MEDEDELINGEN

De Midden-Delfland Vereniging wordt gecondoleerd met het overlijden van Frits van Oostroom. Eén van de oprichters van de vereniging. Een grote steunpilaar is ons ontvallen.

Frits van Oostroom (10 mei 1945 – 22 september 2026)

JAARTHEMA OEVERS

Soort van het Seizoen, vierde kwartaal: Amerikaanse rivierkreeft

Met het Soort van het Seizoen willen we leden en niet-leden betrekken bij het jaarthema. Het is een manier om individueel op te pakken. We maken van ieder soort een informatiebrief. Deze is te vinden via deze [link](#)

Ga buiten op zoek naar dit soort, probeer deze te fotograferen, stuur deze foto op naar natuurlijkdelfland@knnv.nl. Meld deze waarneming ook op waarneming.nl. Als je niet weet hoe je dat moet doen vraag de instructie "Natuurwaarnemingen melden".

VOORUITBLIK

30 september 10 - 12 uur, paddenstoelen

Schiebroeksepark, Rotterdam, is verzet, wegens te weinig paddenstoelen

30 september, 20.00 – 21.00 uur, startbijeenkomst Pfas meting

Tijdens deze bijeenkomst, in Rijswijk, vertellen we meer over PFAS, het doel van het onderzoek en de manier waarop de watermonsters worden genomen. Ook bespreken we de meetlocaties en het gebruik van de testkits. Meld je aan door een mail te sturen aan natuurlijkdelfland@knnv.nl. Na aanmelding krijg je een bevestiging en het adres.

Er bestaat een vermoeden dat een bedrijf in Rijswijk PFAS loost. Met het onderzoek willen we meer inzicht krijgen in de mogelijke aanwezigheid en verspreiding van PFAS in het oppervlaktewater rondom het bedrijf.

In de periode van 15 oktober tot en met 15 november nemen deelnemers watermonsters op vooraf bepaalde meetlocaties in de omgeving van het bedrijf. De benodigde testkits zijn beschikbaar en tijdens de startbijeenkomst leggen we uit hoe de monsters moeten worden genomen en ingeleverd bij de KNNV.

De metingen maken deel uit van het project 'Stop het stille gif' van de Natuur en Milieufederaties Noord- en Zuid-Holland. In het kader van dit project wordt bij de milieudienst een Woo-verzoek (Wet open overheid) ingediend om informatie te verkrijgen over het bedrijf en de mogelijke uitstoot van PFAS. De resultaten van de metingen kunnen aanvullende informatie opleveren bij de informatie die via het Woo-verzoek beschikbaar komt.

1 oktober, Soort van het Seizoen, 4de kwartaal:
Amerikaanse rivierkreeft
 Zie de kop van deze Nieuwsbrief

4 oktober, 13.00 -15.00 uur, excursie Van Dixhoorndriehoek en Vinetaduin, Hoek van Holland

We gaan op zoek naar de verschillen in beide duinlandschappen en hun geschiedenis en we maken kennis met de planten en dieren die er wonen.
 Verzamelen: Parkeerplaats Hoek van Holland, hoek Badweg /Rivierkant. Tip: neem waterdichte schoenen mee.

Graag aanmelden: annemarieke.grinwis@delfland.knnv.nl

5 oktober, 9.00 uur, zwerfafval rapen Groene Strand

De eindtijd wordt ter plekke bepaald.

Verzamelen: fietsenstalling op de hoek Schelpenpad en Zandmotorweg, 2681 VP Monster.

Inlichting en opgeven bij natuurlijkwestland@knnv.nl

Een Groen Strand en zwerfafval horen niet bij elkaar

Het Team Zwerfafval van het Groene strand verzamelt peuken, plastic, touw. Zware stukken worden bij de strandbeheerder gemeld bij de gemeente Westland gemeld. Het gaat dus om gebiedsvreemde materialen.

Neem een zak en naar behoefte handschoenen mee.

Dit Team is een onderdeel van het project Groene Strand Zandmotor (GSZ). Zie over het project <https://delfland.knnv.nl/werkgroep/westland/>, rol in het scherm door naar het project Groene Strand Zandmotor.

7 oktober, 10.00 – 12.00 uur, Natuurcafé

De vraag staat centraal: rivierkreeften

Kom naar het natuurcentrum het Melarium dit gebouw is te bereiken via de Thijssesweg 11 in Delft.

Hier aan het einde van de Thijssesweg staat het straatnaambord Melariumpad (fiets/voetpad). Na 10 minuten lopen of 3 minuten fietsen zie je het Melarium.

Gebruik bij navigatie, Symbiobrug, Thijssesweg, Delft.

De toegang is gratis

9 oktober 10.00 – 12.00 uur, expeditie Paddenstoelen

Huis te Werve, Rijswijk

Vooraf aanmelden is verplicht, minimaal 24 uur van tevoren. Je krijgt dan van ons de locatie waar de excursie begint. Er is plaats voor maximaal 15 deelnemers. Teamleden gaan voor.

Om regelmatig deel te kunnen nemen moet je lid zijn van Natuurlijk Delfland of van Natuurlijk Rotterdam. Niet-leden kunnen één keer per jaar mee, mits er plaats is.

Contact: André Jongeling, paddenstoelen@delfland.knnv.nl, 06 - 24 25 37 38

9 oktober, 13.00 – 15.00 uur, Tuin voor de dieren

In 2025 is de Tuin voor de Dieren ontworpen en ingericht. In deze tuin kunnen diverse wilde dieren leven en voedsel vinden. Denk hierbij een egel, vlinders, bijen, vleermuizen en vogels als huismus. We kunnen hulp gebruiken bij het onderhoud.

De tuin ligt op het terrein van de Dieren Opvang Centrum Westland aan de Vierschaar 18 te 's-Gravenzande.

Meer inlichtingen en aanmelden bij natuurlijkwestland@knnv.nl

10 oktober, 11.45 uur, expeditie aanspoelsels op het Groene strand

Verzamelen: fietsenstalling op het kruispunt Strandopgang Molenslag en Zandmotorpad, Monster
 We gaan op zoek naar schelpen en aanspoelsels als krabben, zeesterren en wier. We lopen langs de zee heen en terug wat verder op het strand. Na afloop bekijken we de vondsten met elkaar in een strandtent met koffie of iets anders.

Info en aanmelden: natuurlijkwestland@knnv.nl. Geef je op om op de hoogte te blijven van eventuele wijzigingen.

Deze activiteit is een onderdeel van het project Groene Strand om de natuur op het strand meer kans te geven en meer daarvan kennis te maken.		
13 oktober, 9.00 - 12.00, Bijenbuurt Voorhof De Bijentuin is een oase voor bijen en andere insecten. Planten groeien er als kool en we oogsten daarvan om de Plantenbieb van De Bijenbuurt te vullen en zo anderen aan te sporen om tuin of balkon gifvrij en insectvriendelijk te beplanten. Gezellig samen “wieden” en oppotten, met in de pauze een kop koffie of thee met iets lekkers. Ook een deel van de tijd ben je van harte welkom! Mail gerust voor meer info of kom gewoon langs! Antoon Coolenlaan 25, 2624 NV Delft, bijenbuurt.voorhof@delfland.knnv.nl		
13 oktober, 14.00 - 16.00, bestuursvergadering Het bestuur bespreekt in het Melarium de gebeurtenissen van de afgelopen maand op het gebied van organisatie, natuurstudie, natuureducatie en/of natuurbescherming/- ontwikkeling. Verdere besprekpunten en eventueel besluiten zijn lopende projecten, cursussen en nieuwe projecten en cursussen, financiële situatie. En naar behoefte extra agendapunten. Leden die deze vergadering willen bijwonen kunnen de agenda opvragen.		
14 oktober 10.00 – 12.00 uur, expeditie Paddenstoelen Donckse Bos, Ridderkerk Toegang 2 euro per persoon Vooraf aanmelden is verplicht, minimaal 24 uur van tevoren. Je krijgt dan van ons de locatie waar de excursie begint. Er is plaats voor maximaal 15 deelnemers. Teamleden gaan voor. Om regelmatig deel te kunnen nemen moet je lid zijn van Natuurlijk Delfland of van Natuurlijk Rotterdam. Niet-leden kunnen één keer per jaar mee, mits er plaats is. Contact: André Jongeling, paddenstoelen@delfland.knnv.nl		
Tuintips Plant krokussen en sneeuwkllokjes in je tuin. De bijen vinden dan voedsel.		
Sterrenhemel zaterdag 3 oktober 15.25 uur: De Maan is in de fase van Laatste Kwartier. De linkerhelft van de Maan is nu verlicht en de Maan is met name 's ochtends vroeg zichtbaar. zo 4 oktober, 14.29 uur, Saturnus is in oppositie, staat rond 2 uur in het zuiden en is de hele nacht zichtbaar. zondag 4 oktober 07.15 uur: De Maan staat 4,5° ten zuiden van Pollux, de helderste ster van het sterrenbeeld Tweelingen (+1,1m). 14.29 uur: Saturnus is in oppositie. De planeet staat nu tegenover de Zon aan de hemel, is daardoor de hele nacht zichtbaar en staat bovendien relatief dicht bij de Aarde. Dat laatste zorgt ervoor dat de planeet zowel groot als helder aan de hemel staat. Dit is een ideaal moment om Saturnus waar te nemen. Saturnus is met het blote oog als een heldere “ster” vrij gemakkelijk aan de hemel te vinden. Al met een verrekijker op een statief zijn de beroemde ringen van de reuzenplaneet te onderscheiden.		
Groene winkel Het verkoopadres van de KNNV Uitgeverij en de Jeugdbondsuitgeverij. Bij KNNV uitgaven ontvangen leden 10% korting, bestel via natuurlijkDelfland@knnv.nl		
	Deze gids bekijkt de Nederlandse natuur vanuit internationaal perspectief. Wat maakt dit lage land zo bijzonder? Welke vogels, planten en vlinders vind je juist hier? En vooral: waar en wanneer kun je dit allemaal bekijken? Met dertig uitgebreide fiets- en wandelroutes en zestig locaties	
	Crossbill Natuurgids Nederland 1 & 2 Winnaar Publieksprijs 'Beste natuurboek 2026' Auteur(s): Dirk Hilbers en Constant Swinkels AantalCrossbill Natuurgids Nederland 1 & 2 (Paperback) € 38,95 Auteur(s): Dirk Hilbers en Constant Swinkels AantalCrossbill Natuurgids Nederland 1 & 2 (Paperback) € 38,95 Het kleine, vlakke Nederland aan de Noordzee heeft veel aan natuur te	

ontdek je de Nederlandse natuur. Zodat je nooit meer hoeft te verzuchten dat Nederland geen natuur meer heeft.

bieden. Uitgestrekt moerassen, wadplaten, rivieren en wateren trekken vogels uit heel Europa. Het zachte winterklimaat en de voedselrijke bodems zijn ideaal voor talloze soorten. Eeuwenlange samenwerking tussen mens en natuur heeft bovendien unieke landschappen gevormd, die je nergens anders vindt. Een rijke flora en fauna heeft in deze landschappen een plek gevonden.

Waarnemingen

In Delfgauw aan de Zuideindseweg vind ik onder een boom een gevallen kastanje met daaraan nog een schil. Ik heb van deze twee delen een foto gemaakt die voldoende scherp is, met omschrijving.

Er zijn 2 soorten bomen van deze familie: de *Castanea* (tamme), en de *Aesculus* (paardenkastanje).

Tamme kastanjes met schil zijn een herfstlekkernij die je kunt koken of roosteren, waarbij de schil eerst wordt ingesneden om barsten te voorkomen. Controleer op kleine

gaatjes, want deze duiden op ongedierte.

Gekookte of geroosterde kastanjes zijn heerlijk als snack, bijgerecht of in gerechten zoals salades.

24 september

Rimpelroos in de duinen en een **zeepaddenstoel** op het strand. Er waren er velen. Voorzichtig pootje baden. Lia Claus

Deze monumentale **taxus** is te vinden in Clingendael in Den Haag. Een beetje buiten ons werkgebied, maar zoiets indrukwekkends moet gedeeld worden. De kleinste figuur op de foto is 1,50 m. De boom heeft enorme afleggers gemaakt die deels ondergronds lopen, Cor Nonhof

24 september, prachtige
zonsondergang, 19.45 uur, Bruun

26 september, **Essenzwam** langs de Europalaan in Pijnacker.

28 september, **bezemkruiskruid**, de naam is afkomstig van de vorm. Door de vertakking lijkt een plant die is uitgetrokken op een bezem en is een overblijvende plant. In de duinen Kijkduin. Lia Claus

27 september, **zuringuil**, wand Kruithuispadtunnel, Delft, Freek Boon

TERUGBLIK

1 september, Haagse rechter zet streep door kap 348 bomen Nieuw Vredenoord

Natuurlijk Delfland steunde het beroep van de Bomenstichting en Wim Borgdorff tegen het voornemen van de gemeente Den Haag om zoveel bomen in dit NNN-natuurgebied langs de Vliet in Ypenburg te kappen. [Klik hier](#)

24 september, **tomaat** (meerdere ex.) opgekomen op Boomgaard Abtsgaard, onderdeel van Abtswoudsepark. Is opgekomen uit tomaat die gevoerd zal zijn aan de Ouessantschaapjes van Patricia die hier de boomgaard wisselend begrazen. Ik heb het nog niet eerder meegemaakt dat tomaatzaad spontaan opkomt in een grasweide. Typerend effect van klimaatopwarming. Foto Huub van 't Hart. Een ander positief effect is dat door de droogte het gras met korte wortels flinke klappen krijgt en veel meer andere planten de kans krijgen.

24 september, het Team Planten heeft bij Oude Leede geïnventariseerd. Er zijn met mooi rustig herfstweer 150 soorten gezien. Er was er maar een die eruit sprong: **hoge stekelnoot**.

27 september, NatuurBurendag in Abtswoudsepark

Zondag is hard gewerkt door het team Abtswoudsepark biodvers. Er zijn vier nieuwe NatuurBuren ingeschreven. Natuurlijk Delfland was actief met de Bodemdierendagen.

27 september bodemdierendag

Buurtbewoners trokken samen het groen in om op zoek te gaan naar bodemdieren. Ook vader Roy en zijn zoon Lewis beleefden een geweldige middag, waarin ontdekking en plezier hand in hand gingen. Het was hartverwarmend om te zien hoe jong en oud zich samen inzette voor de lokale stadsnatuur in Delft. Deze geslaagde actie liet zien dat saamhorigheid en natuureducatie perfect samenkomen. Zo bouwen we met een middagje speuren direct aan een mooiere en duurzamere leefomgeving!

29 september, 18.30 – 19.30 uur expeditie Vissen

Het Team Vissen heeft in het water langs de Tempelweg in Rotterdam gevist. Net voor donker waren we klaar om de vissen op naam te brengen: **driedoornige stekelbaars, spitse moerasslak, vijvermossel, kleine modderkruiper, Kaukasische dwerggrondel, diverse larven van libellen.** En enkele soorten op de kant: **watermunt, eikhaas, bamboe.**

TIPS

Drinkwaterbedrijf PWN herkent PFAS-cijfers Greenpeace

Het kraanwater van ruim een derde van de Nederlandse bevolking bevat volgens Greenpeace meer PFAS dan de gezondheidkundige advieswaarde van het RIVM. Vooral in het westen van Nederland liggen de gemeten concentraties hoog.

[Klik hier](#)

Microplastics in het water: we weten nog te weinig

Onze rivieren en meren zitten vol met bijna onzichtbaar kleine stukjes plastics (kleiner dan 5 millimeter).

[Klik hier](#)

Boek KNNV Haarlem: Honderd jaar veldbiologie en natuurbehoud

Mooie artikelen over 125 jaar KNNV Haarlem en de felle acties voor natuurbescherming van de duinen van secretaris Kees Sipkes.

[Klik hier](#)

Hoe betrek je jongeren bij de natuur? Op het Heymans en Thijsse-symposium kom je er meer over te weten.

[Klik hier](#)

Er komen ook hier in de buurt steeds meer (aziatische) geelpoothoornaars voor. In dit artikel do's en dont's .

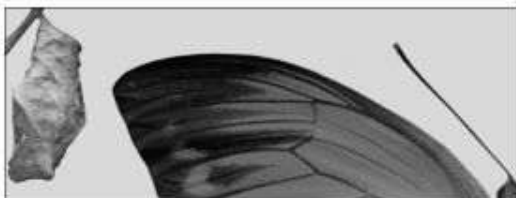
[Klik hier](#)

NB: rot fruit laten liggen voor vlinders kan gewoon, maar kies de plek zorgvuldig ivm hoornaars die er ook op af kunnen komen. [Klik hier.](#)

TENSLOTTE

Natuurlijk Delfland staat voor samenleven met de natuur. Volg de link om te weten of het lidmaatschap ook iets voor jou is. [Klik hier](#)

Bij ons kun je
je ontpoppen.

Tot iemand die van de natuur geniet. Of haar bestudeert en beschermt. Natuurlijk Delfland maakt je wegwijzer in de natuur.

Natuurlijk
Delfland

delfland.knnv.nl

Delen mag

We vinden het fijn als je deze Nieuwsbrief deelt met vrienden en bekenden die geïnteresseerd zijn in thema's als natuurstudie, natuureducatie en natuurbescherming in Delfland.

Aanmelden landelijke Nieuwsbrief

Ook onze landelijke vereniging geeft een Nieuwsbrief uit. Als je deze wilt ontvangen ga naar <https://knnv.nl>

Afmelden Nieuwsbrief Natuurlijk Delfland

Stuur een lege email (zonder daar iets aan te veranderen) aan:
Nieuwsbrief.delfland-request@knnv.nl?subject=unsubscribe, of mail zelf naar natuurlijkdelfland@knnv.nl.

Melarium; ons clubhuis

Het Melarium, natuurhuis voor natuur, bijen en kunst; een plek waar je natuur, rust, ruimte en inspiratie vindt. Er zijn twee gebruikers: Natuurlijk Delfland en de Imkervereniging Delft. Het adres is Melariumpad 11 te Delft. Gebruik bij navigatie, Symbiobrug, Thijsseweg, Delft. Verhuur voor groepen tot tien deelnemers: neem contact op met de beheerder van het Melarium, 06 – 13 07 07 14, natuurlijkdelfland@knnv.nl

Colofon

De Nieuwsbrief wordt gemaakt door:

Leden – vermeld in bijdragen

Geert van Poelgeest - redactie

Het redactieadres is nieuwsbrief@delfland.knnv.nl – houdt berichten kort en bondig.